

काठमाडौँ महानगरपालिका

सँ महानगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

काठमाडौँ महानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

वर्ष ९) काठमाडौँ, असार ३२ गते, २०८२ साल

भाग १

काठमाडौँ महानगरपालिका,
राजस्व ऐन, २०८२

प्रस्तावना : काठमाडौँ महानगरपालिकामा वित्तीय सुशासन कायम गर्दै, उपलब्ध स्रोत र साधनको उच्चतम, न्यायपूर्ण एवं प्रभावकारी रुपमा परिचालन गर्न तथा नेपालको संविधानले अङ्गीकार गरेको प्रगतिशील करको अवधारणालाई आत्मसात गरी स्थानीय तहको कर तथा राजस्वसम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न र जनउत्तरदायी, पारदर्शी, प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्ने उद्देश्यले स्थानीय कर, सेवा शुल्क तथा दस्तुर निर्धारणलाई वैज्ञानिक बनाउने एवं सङ्कलनलाई सरल र व्यवस्थित गर्न वाञ्छनीय भएकोले काठमाडौँ महानगरपालिका नगर सभाद्धारा नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम यो ऐन जारी गरिएको छ।

परिच्छेद–१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** :

(१) यस ऐनको नाम "काठमाडौँ महानगरपालिका राजस्व ऐन, २०८२" रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "उपप्रमुख" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।

(ख) "कम्पनी" भन्नाले प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम स्थापना भएको कम्पनीलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम स्थापित संगठित संस्थालाई समेत जनाउँदछ।

(ग) "कर अधिकृत" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा (८४) बमोजिम नियुक्त काठमाडौँ महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले दफा (६) अनुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतद्वारा प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने महानगरपालिकाको अधिकृत कर्मचारीलाई समेत जनाउँदछ।

(घ) "कर एकाई" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकामा करसम्बन्धी काम कारबाही र निर्णय गर्ने काठमाडौँ महानगरपालिकाको विभाग, महाशाखा, शाखा वा वडा कार्यालयलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर सङ्कलन वा व्यवस्थापनका लागि तोकिएको अन्य एकाइलाई समेत बुझाउँदछ।

(ङ) "करदाता" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिका लाई कर, शुल्क, सेवा शुल्क, दस्तुर बुझाउनुपर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति वा काठमाडौँ महानगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्राधिकार भित्र महानगरपालिका वा अन्य कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासँग सम्झौताको माध्यमबाट व्यवसाय वा कारोबार वा उपयोग गरी आएको व्यक्ति वा संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर अधिकृतले कुनै करको विवरण बुझाउन सूचना दिएको वा कुनै कारबाही प्रक्रिया सुरु गरेको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ।

(च) "कर निर्धारण" भन्नाले यस ऐन अनुसार कर निर्धारण गर्ने कार्यलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुनः कर निर्धारण र अतिरिक्त कर निर्धारण कार्यलाई समेत जनाउँदछ।

(छ) "कार्यपालिका" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ।

(ज) "कार्यालय" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिका र मातहतका वडा कार्यालय समेतलाई सम्झनु पर्छ।

(झ) "गैर कर राजस्व" भन्नाले ऐनको परिच्छेद-१७ बमोजिम लागेको गैरकर राजस्वलाई सम्झनु पर्छ।

(ञ) "जग्गा" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाको नाममा दर्ता कायम रहेको वा कानुन बमोजिमको कुनै प्रमाण भएको जग्गालाई सम्झनु पर्छ।

(ञ) "प्रमुख" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।

(ट) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ८४ बमोजिम नियुक्त काठमाडौँ महानगरपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखको रुपमा काम गर्ने कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ।

(ठ) "फर्म" भन्नाले प्रचलित कानुनबमोजिम दर्ता भएको वा दर्ता नभएको जुनसुकै फर्मलाई सम्झनु पर्छ।

(ड) "बाह्य विज्ञापन" भन्नाले काठमाडौँ महानगर क्षेत्रभित्र कुनै पनि व्यक्ति, संस्था, कम्पनी, फर्मले आफ्नो सेवा वा वस्तुको बजारीकरण गर्न एक वा एकभन्दा बढी स्थानहरुमा राखिने व्यवसायिक विज्ञापन सामग्रीहरु फ्लेक्स बोर्ड, नियोन साईन, डिजिटल बोर्ड, ग्लो साईन बोर्ड, बाह्य विज्ञापनका अन्य सामग्री, सवारी साधनमा राखिने सबै किसिमका विज्ञापनलाई बाह्य विज्ञापन सम्झनु पर्छ।

(ढ) "भवन" भन्नाले नियमानुसार नक्सापास गरी वा नगरी घेरा बनाई निर्माण भएका घर, टहरा वा अन्य यस्तै प्रकृतिका संरचना समेतलाई सम्झनुपर्छ।

(ण) "मन्त्रालय" भन्नाले स्थानीय तह हेर्ने नेपाल सरकारको मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ।

(त) "महानगरपालिका" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ।

(थ) "राजस्व" भन्नाले महानगरपालिकाले असुल गर्ने कर, शुल्क, दस्तुर, जरिवाना समेतलाई सम्झनु पर्छ।

(द) "वडा" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकाको वडालाई सम्झनु पर्छ।

(ध) "वडा अध्यक्ष" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकाको वडाका वडा अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ।

(न) "वडा समिति" भन्नाले संविधानको धारा २२२ को उपधारा ४ र धारा २२३ को उपधारा ४ बमोजिम गठित वडा समितिलाई सम्झनु पर्छ।

(प) "विभाग" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिका, राजस्व विभाग सम्झनु पर्छ।

(फ) "व्यक्ति" भन्नाले कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको जुनसुकै व्यक्ति, कम्पनी, फर्म, एवं संघ संस्था समेतलाई सम्झनु पर्छ।

(ब) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधानलाई सम्झनु पर्छ।

(भ) "सम्पत्ति" भन्नाले करदाताको महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सम्पूर्ण घर र जग्गालाई सम्झनु पर्छ।

(म) "सम्पत्ति कर" भन्नाले महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको एक वा एकभन्दा बढी घर र जग्गाको मूल्याङ्कन गरी उक्त मूल्यको आधारमा एकीकृत रुपमा लगाइने सम्पत्ति करलाई सम्झनु पर्छ।

(य) "सभा" भन्नाले काठमाडौँ महानगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनु पर्छ।

(र) "श्रेस्ता" भन्नाले कारोबार भएको व्यहोरा देखिने गरी खडा गरिएको हिसाव किताबको अभिलेखलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कारोबारलाई प्रमाणित गर्ने अन्य सबै प्रकारका कागजात, विद्युतीय प्रविधिबाट राखिएको अभिलेख र आर्थिक विवरण समेतलाई बुझाउँदछ।

परिच्छेद-२

राजस्वको सिद्धान्त, क्षेत्र र आधार

३. **राजस्व सम्बन्धी सिद्धान्त :**

(१) महानगरपालिकाको कर राजस्व सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गर्दा देहायका सिद्धान्तलाई अवलम्बन गरिनेछः-

(क) तिर्न सक्ने क्षमताको सिद्धान्त,

(ख) लाभको सिद्धान्त,

(ग) समानता र सरलताको सिद्धान्त,

(घ) प्रगतिशील करको सिद्धान्त,

(ङ) निश्चितताको सिद्धान्त,

(च) सुविधाको सिद्धान्त,

(छ) स्वयं कर निर्धारणको सिद्धान्त।

(२) गैरकर राजस्व सङ्कलन गर्दा उपलब्ध गराइने सेवा र सुविधा लाग्ने समयावधि, लागत, सञ्चालन र मर्मत सम्भार खर्चलाई आधार मानी दर निर्धारण गरिने छ।

४. **राजस्वका क्षेत्र र आधार :**

(१) महानगरपालिकाले देहायका विषयक्षेत्र र आधारमा राजस्व सङ्कलन गर्नेछ :-

(क) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका भवन र भवनले चर्चेको जग्गाको मूल्याङ्कनका आधारमा सम्पत्ति कर लगाइने छ।

(ख) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक तबरले बहालमा दिई प्राप्त हुने आम्दानी र आम्दानी हुनेगरी अन्य कुनै सम्पत्ति बहालमा दिएकोमा त्यस्तो बहाल रकममा बहाल कर लगाइने छ।

(ग) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र दर्ता वा इजाजत प्राप्त गरी स्थापित उद्योग, व्यापार, व्यवसाय, सेवा र यस्तै प्रकारका जुनसुकै कारोबार गर्ने व्यक्ति, सङ्घसंस्था वा निकायलाई व्यवसायिक प्रकृति, आर्थिक कारोबार, स्थान विशेष र लगानीका आधारमा व्यवसाय कर लगाइने छ।

(घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सम्पत्ति कर लागेको जग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा भुमिकर (मालपोत) लगाइने छ।

(ङ) महानगरपालिका क्षेत्र भित्र गरिने बाह्य विज्ञापनका सामग्रीमा विज्ञापनको प्रकृति, बनोट, आकारका आधारमा विज्ञापन कर लगाइने छ।

(च) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालन हुने सवारी साधनहरुमा सवारी साधनको किसिमका आधारमा प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम बाँडफाँडबाट महानगरपालिकालाई प्राप्त हुने सवारी साधन कर विभाज्य कोषमा आम्दानी बांधिनेछ।

(छ) साविकमा काठमाडौँ महानगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालन हुने गरी दर्ता भै संचालनमा रहेका रिक्साको नवीकरण तथा नामसारी सालवसाली आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुनेछ।

(छ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालन हुने मनोरन्जन व्यवसायमा प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम मनोरञ्जन कर लगाइने छ।

(ज) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले प्रचलित कानुनले निषेध गरिएका बाहेकका ऊन, खोटो, जडिबुटी, बनकस, कवाडी माल र अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ्ग, प्वाँख, छाला जस्ता वस्तुको व्यवसायिक कारोबार गरेबापत जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर लगाइने छ।

(झ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएका पर्यटकीय स्थलहरुमा पर्यटक प्रवेश गर्दा तोकिए बमोजिमको पर्यटन शुल्क लगाइने छ।

(ञ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ्ग सुविधा उपलब्ध गराए बापत सवारी साधनको किसिम, स्थानविशेष र पार्किङ्ग अवधिका आधारमा पार्किङ्ग शुल्क लगाइने छ।

(ट) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख, वा सञ्चालन गरेका वा सार्वजनिक ऐलानी पर्ती जग्गा वा भवनमा हाट बजार वा पसल वा सडक वा बाटो किनार वा विशेष मेला पर्वमा तोकिए बमोजिम बहाल बिटौरी शुल्क लगाइने छ।

(ठ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका घर जग्गा वा अन्य सम्पत्तिहरुको रजिष्ट्रेसन पारित गर्दा प्रदेश सरकारले तोकेबमोजिम रजिष्ट्रेसन शुल्क लगाइने छ।

(ड) महानगरपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवामा तोकिए बमोजिम अन्य सेवा शुल्क तथा दस्तुर लगाइने छ।

(ढ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र प्रचलित कानुन बमोजिम कर्तव्य र दायित्व निर्धारण गरिएका व्यक्तिले गर्नु/गराउनु पर्ने कार्य नगरे नगराएमा र नगर्नु/नगराउनु पर्ने कार्य गरे गराएमा तोकिए बमोजिम जरिवाना लगाइने छ।

(ण) यस दफा अन्तर्गतका अन्य खण्डहरुमा उल्लिखित भएका बाहेक प्रचलित कानुनद्वारा महानगरपालिकाका अधिकार क्षेत्रभित्र पर्न आएका अन्य कर, दस्तुर तथा शुल्क लिन सकिने छ।

(२) प्रचलित कानुनले महानगरपालिकालाई अन्य कर तथा गैरकर राजस्वको क्षेत्राधिकार थप भएमा आर्थिक ऐनले तोकिएको आधारमा राजस्व असुल गरिने छ।

परिच्छेद –३

सम्पत्ति करसम्बन्धी व्यवस्था

५. विवरण दाखिल गर्नुपर्ने :

(१) यो ऐन अन्तर्गत सम्पत्ति कर तिर्नु/बुझाउनु पर्ने कर्तब्य तथा दायित्व भएका करदाताले आफ्नो सम्पत्ति रहेको जुनसुकै वडा कार्यालय समक्ष आफ्नो सम्पत्ति विवरण तोकिएको ढाँचामा दाखिला गर्नुपर्नेछ।

तर करदाताले सम्पत्ति विवरण पेश नगरेको अवस्थामा महानगरपालिकामा रहेको अभिलेखको आधारमा कर निर्धारण गर्न सकिने छ।

(२) यस ऐन बमोजिम सम्पत्ति कर तिर्नुपर्ने व्यक्ति नाबालक, शारीरिक वा मानसिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति भएमा निजको सम्पत्तिको विवरण दाखिल गर्ने/गराउने कर्तव्य निजको संरक्षकको हुनेछ।

(३) एकभन्दा बढी व्यक्तिहरूको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको विवरण त्यस्तो संयुक्त स्वामित्व भएका व्यक्तिहरू मध्ये कुनै एक व्यक्तिले दाखिल गर्न सक्ने छ।

(४) एकभन्दा बढी वडा क्षेत्रमा सम्पत्ति हुने करदाताले पेस गर्नुपर्ने सम्पत्तिको विवरणमा त्यस्तो करदाताले आफ्नो सबै घर जग्गाको फाँटवारी तथा आफूले अन्तिम कर निर्धारण गराउन चाहेको सम्पत्ति रहेको वा बसोबास भएको वडा कार्यालयमा पेस गर्नुपर्ने छ।

(५) करदाताले महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्तिमा थपघट भएमा आर्थिक वर्ष शुरु भएको मितिले तीन महिनाभित्र महानगरपालिकाको आफ्नो सम्पत्ति रहेको जुनसुकै वडा कार्यालयमा सोको विवरण पेस गर्नुपर्ने छ।

(६) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको घरजग्गाको अभिलेख दुरुस्त राख्नुपर्ने छ।

६. **सम्पत्तिको मूल्याङ्कन** :

(१) सम्पत्ति कर निर्धारण प्रयोजनको लागि महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको भवन संरचनाको सम्पूर्ण क्षेत्रफल र उक्त भवन संरचना रहेको जग्गा र सो भवन संरचनाले ओगटेको क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गा वा पाँच हजार चार सय छयहत्तर वर्गफिट जग्गा मध्ये जुन घटी हुन्छ त्यसलाई मूल्याङ्कनमा समावेश गरी कर निर्धारण गरिने छ।

तर पाँच हजार चार सय छयहत्तर वर्गफिट (१ रोपनी) भन्दा बढीमा भवन निर्माण भएको रहेछ भने भवनले ओगटेको क्षेत्रफल बराबरको जग्गा र थप पाँच हजार चार सय छयहत्तर वर्गफिट (१ रोपनी) जग्गा मूल्याङ्कनमा समावेश गरी कर निर्धारण गरिने छ।

(२) महानगरपालिकाबाट नक्सा स्वीकृत हुँदा निजले पेस गरेको जग्गामा पछि घर र जग्गा थप हुन आएमा करदाताले वडा कार्यालयमा थप भएको विवरण पेश गर्नुपर्नेछ र सो समेत समावेश गरी एकमुष्ट कर निर्धारण गरिने छ।

(३) उपदफा (१) र उपदफा (२) बमोजिम सम्पत्ति कर निर्धारणको लागि कायम भएको जग्गा कटाएर बाँकी रहेको जग्गामा भूमिकर असुल गरिने छ।

(४) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्तिको आफ्नो स्वामित्वमा रहेको जग्गामा नक्सापास गरी वा नगरी, चौघेरा हाली निर्माण भएको स्थायी वा अस्थायी घर, टहरा, छप्पर, सेड जस्ता संरचना समेतलाई सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि घर मानी मूल्याङ्कन गरी कर निर्धारण गरिनेछ।

(५) आर्थिक वर्षको पहिलो दिन जसको स्वामित्वमा सम्पत्ति रहेको छ सो सम्पत्ति सोही व्यक्तिको नाममा रहेको मानी कर निर्धारण गरिने छ। कुनै सम्पत्ति एकभन्दा बढी व्यक्तिहरुको संयुक्त स्वामित्वमा रहेकोमा स्वामित्व स्पष्ट भएकोमा सोही अनुसार अन्यथा संयुक्त स्वामित्व मानी कर निर्धारण गरिने छ।

(६) कर निर्धारण प्रयोजनका लागि घर र जग्गाको मूल्यकायम गर्दा तोकिए बमोजिमको दर अनुसार गरिने छ।

(७) सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि सम्पत्ति मूल्याङ्कन देहाय बमोजिमका आधारमा गरिने छः-

(क) घर जग्गाको आकार, प्रकार र बनोट र उपयोगको अवस्था,

(ख) घर जग्गाको चलनचल्तीको मूल्य र घरको ह्रासकट्टी पछिको मूल्य,

(ग) घर र जग्गाको व्यापारिक वा आवासीय उपयोगको अवस्था,

(घ) कुनै घर वा घरको केही भाग भत्केकोले सो भाग मूल्याङ्कनमा समावेश नगरी कर निर्धारण गरी पाउँ भनी कुनै करदाताले निवेदन दिएमा सम्बन्धित वडाका प्राविधिकले दिएको स्थलगत प्रतिवेदन।

७. **सम्पत्ति मूल्याङ्कन दर** : सम्पत्ति (घर र जग्गाको) मूल्याङ्कन दर आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुने छ।

८. **निर्देशक समिति** :

(१) महानगरपालिकाबाट असुल हुने तथा भविष्यमा असुल गर्न सकिने कर/शुल्क/दस्तुर सम्बन्धमा निर्देशन दिन तथा सुझाव दिन निम्न बमोजिमको समिति गठन गर्नेछ :-

(क) प्रमुख - संयोजक

(ख) उपप्रमुख - सदस्य

(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

(घ) सम्बन्धित क्षेत्रको विषय विज्ञ - सदस्य

(ङ) राजस्व समितिको संयोजक - सदस्य

(च) राजस्व विभागको विभागीय प्रमुख - सदस्य सचिव

(२) कर/शुल्क/ दस्तुर परिमार्जन तथा पुनरावलोकन सुझाव समितिले आवश्यकता अनुसार संघ/प्रदेश तथा महानगरपालिकाको विषयगत समितिका पदाधिकारी तथा अन्य विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ।

(३) समितिले आफ्नो काम कारबाहीलाई व्यवस्थित गर्न उप समिति गठन गर्न सक्ने छ।

९. **संयुक्त तथा सामूहिक आवासको सम्पत्ति कर निर्धारण** :

(१) बहुतले सामूहिक आवास (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) वा संयुक्त आवास (हाउजिङ्ग) वा कुनै घरको विभिन्न तलाहरु वा एकै तलामा पृथक-पृथक स्वामित्व रहेकोमा त्यस्तो पृथक-पृथक स्वामित्व भएका भागहरु वा तलाहरुको सम्पत्ति कर सम्बन्धित स्वामित्ववाला व्यक्तिहरुको नाममा देहाय बमोजिम निर्धारण गरी असुल उपर गरिनेछ :-

(क) बहुतले सामूहिक आवास (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को हकमा जे-जति क्षेत्रफलको अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट राजीनामा वा स्वामित्व हस्तान्तरणको लिखत पारित गरी हक हस्तान्तरण भएको छ सोही बराबर घर (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को क्षेत्रफल कायम गरिने छ।

(ख) बहुतले सामूहिक आवास (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को जग्गाको क्षेत्रफल कायम गर्दा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम जग्गाको क्षेत्रफल कायम गरिने छ।

(ग) माथि खण्ड (क) र (ख) मा उल्लेख भए बमोजिम हुन आउने घर र जग्गाको क्षेत्रफललाई आधार मानी स्वीकृत दर अनुसार मूल्याङ्कन गरी कर निर्धारण गरिने छ।

(घ) संयुक्त आवास (हाउजिङ्ग) को जग्गाको क्षेत्रफलको हकमा राजीनामा वा हक हस्तान्तरणको लिखतमा उल्लेख भए बराबरको जग्गाको क्षेत्रफल कायम गरिने छ।

(२) महानगरपालिकाले तोकेको अवधिभित्र सामूहिक आवास वा संयुक्त आवास निर्माण भएका आवास बिक्री नभई बाँकी रहेको स्टकमा सम्पत्ति कर लाग्ने छैन।

तर अनुगमन गर्दा त्यसरी बिक्री नभएको स्टकको कुनै प्रकारले उपयोग भएकोमा त्यस्तो स्टकमा कर लाग्ने छ।

(३) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा महानगरपालिकाको स्वीकृती लिई निर्माण भएको संयुक्त आवास वा सामूहिक आवासको सामूहिक उपभोगमा रहने बेसमेण्ट, बगैँचा, पार्किङ्ग तथा सडक क्षेत्रमा सम्पत्ति कर लगाइने छैन।

(४) व्यावसायिक प्रयोजनको लागि निर्माण गरी बिक्री भएको (मल/ सपिङ्ग कम्प्लेक्स/ सपिङ्ग सेन्टर आदि) मा खरिद बिक्री हुने पसल, कोठा तलाको हकमा समेत उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गरिने छ।

१०. **लिज सम्झौता बमोजिमको सम्पत्तिमा कर लाग्ने :**

(१) कुनै व्यक्ति वा संस्थाको नाममा जग्गाको स्वामित्व भई अर्को व्यक्ति वा संस्थाले भवन वा अन्य भौतिक संरचनाको निर्माण, विकास र सम्बर्धन गरी भोग गरेको भए त्यस्तो सम्पत्तिको नियमानुसार लाग्ने सम्पत्ति कर तिर्नुपर्ने दायित्व निजहरु बीच भएको सम्झौतामा स्पष्ट उल्लेख गरिएको हकमा सोही बमोजिम हुने छ। यदि सम्झौतामा स्पष्ट प्रावधान उल्लेख नगरिएको भएमा सम्पत्तिको भोग गर्ने वा लिजमा लिने व्यक्ति वा संस्थाले यस परिच्छेद बमोजिमको कर दाखिला गर्नुपर्ने छ।

(२) माथि उपदफा (१) बमोजिमको लिज सम्झौता भङ्ग भएमा वा कार्यान्वयन नभई सम्झौताको यथार्थ परिपालना नगरिएको अवस्थामा सम्पत्ति कर तिर्ने दायित्व सम्बन्धित जग्गाधनीको हुने छ।

(३) प्रचलित नेपाल कानुन र यस परिच्छेद बमोजिम सम्पत्ति कर छुट हुने व्यक्ति वा निकायको जग्गामा व्यवसायिक प्रयोजनका लागि भवन निर्माण गरी उपयोग गरेको भए उक्त भवन र सो भवनले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति भोग गर्ने व्यक्ति वा संस्थाबाट यस परिच्छेद बमोजिम सम्पत्ति कर लगाई असुल उपर गरिने छ।

(४) सम्पत्ति कर छुट हुने व्यक्ति वा निकायको जग्गामा एउटा प्रयोजनको लागि बनाएको भवन सो प्रयोजन परिवर्तन गरी व्यवसायिक प्रयोजनमा प्रयोग गरेको पाइएमा अन्य सम्पत्ति सरह कर निर्धारण गरी कर असुल गर्ने छ।

११. **सम्पत्तिको विवरण पेश गर्न आदेश दिन सक्ने:**

(१) सम्पत्ति कर निर्धारण प्रयोजनका लागि कर अधिकृतले सम्बन्धित करदातालाई सम्पत्ति विवरण पेस गर्न आदेश दिन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आदेश प्राप्त भएको मितिले ६० दिनभित्र सम्बन्धित करदाताले तोकिएको ढाँचामा विवरण दाखिला गर्नु / गराउनुपर्ने छ। उल्लिखित म्यादभित्र विवरण दाखिला गर्न नसकेमा सो कुराको लिखित सूचना म्याद भित्रै कर अधिकृतलाई दिनुपर्ने छ। यसरी सूचना प्राप्त भएमा कर अधिकृतले बढीमा ३५ दिनको म्याद थप गर्न सक्ने छ।

१२. **सम्पत्ति करको असुली :**

(१) महानगरपालिकाले कायम गरेको कर योग्य सम्पत्तिको मूल्याङ्कन र सो बमोजिम लाग्ने बाँकी बक्यौता सम्पत्ति कर भुक्तानीका लागि करदाता समक्ष समय सीमा तोकी कर निर्धारण आदेश पठाउन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण आदेश प्राप्त भएको मितिले पैतिस दिन भित्र कर बुझाउनुपर्ने छ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको म्यादभित्र करदाताले कर दाखिला नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकमको जरिवाना आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुनेछ।

(क) महानगरपालिकाबाट करदातालाई प्रदान गरिने सेवाहरु रोक्का गर्ने,

(ख) करदाताको चल, अचल सम्पत्ति रोक्का गर्ने,

(ग) करदाताको नाममा कुनै सरकारी कार्यालय वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संगठित संस्थामा रहेको धरौटी वा त्यस्तो कार्यालय वा संस्थाले करदातालाई तिर्नु वा बुझाउनुपर्ने रकम रोक्का गर्ने वा त्यस्तो रकम दाखिल गर्न लगाउने,

(घ) करदाताको कारोबार रोक्का गरी सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ।

(ङ) करदाताको नाममा रहेको चल वा अचल सम्पत्तिबाट सबै वा केही एक पटक वा पटक-पटक गरी प्रचलित कानुनबमोजिम लिलाम-बिक्री गरी असुल गरिनेछ। यसरी लिलाम बिक्री गर्नुपर्ने अवस्था आएमा सो को सैद्धान्तिक सहमति नगर कार्यपालिकाबाट लिनुपर्नेछ।

(४) उपदफा (३) को खण्ड (ङ) बमोजिम करदाताको सम्पत्तिको लिलाम- बिक्रीको कारबाही सुरू भै सकेपछि लिलाम- बिक्री समाप्त हुनु अगावै कर तिर्न आएमा राजस्व समितिको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतस्तरबाट निर्णय गराई क्षतिपूर्ति र जरिवाना सहितको कर दाखिला गर्न लगाइनेछ।

(५) उपदफा (३) को खण्ड (ङ) बमोजिम करदाताको सम्पत्तिको लिलाम-बिक्रीबाट प्राप्त भएको रकम निज करदातासँग असुल गर्न बाँकी भएको रकमभन्दा बढी भएमा त्यस्तो बढी भएको रकम करदातालाई फिर्ता गरिने छ।

(६) उपदफा (३) को खण्ड (ङ) बमोजिम करदाताको सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्दा कसैले सकार नगरेमा त्यस्तो सम्पत्तिको स्वामित्व महानगरपालिकामा सर्ने छ।

१३. **कर पुनःनिर्धारणका लागि निवेदन दिन सकिने :**

(१) कुनै कर अधिकृतबाट गरिएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन वा सम्पत्ति कर निर्धारण उपर करदातालाई चित्त नबुझेमा पैंतिस दिनभित्र सम्पत्तिको पुनःमूल्याङ्कन वा पुनःकर निर्धारण गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ। यसरी पर्न आएको निवेदन अनुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई पुनःकर निर्धारण गर्नुपर्ने

प्रष्ट आधारहरु भएमा निवेदन पर्न आएको मितिले ३० दिनभित्र सम्पत्ति कर पुनःनिर्धारण गरी दिनुपर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट भएको निर्णयउपर चित्त नबुझेमा प्रमुख समक्ष पुनरावेदन गर्न सकिने छ। यसरी पर्न आएको पुनरावेदन उपर प्रमुखले ३० दिन भित्र सुनुवाइ गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको निर्णय सदर, बदर, संशोधन वा पुनः कर निर्धारण गर्न आदेश गर्नुपर्ने छ।

१४. **सम्पत्ति करमा समावेश नगरिने** :

(१) कुनै घर वा भवन संरचना भत्किई वा भत्काई पाताल भएको अवस्थामा घरधनीले घर पाताल सिफारिस सहित विवरण पेस गरेमा विवरण पेस गरेको आर्थिक वर्ष सम्मको सम्पत्ति कर असुल गरी अर्को वर्षदेखि भत्किएको वा भत्काइएको घर वा भवन संरचना र उक्त संरचनाले चर्चेको जग्गामा घर, भवन जस्ता संरचनाको पुन निर्माण, नयाँ निर्माण नभएसम्म कर लाग्ने छैन। स्थलगत निरीक्षण गर्दा नयाँ भवन निर्माण सम्पन्न भइ प्रयोगमा रहेको देखिएमा सम्पत्ति कर निर्धारण गरी असुल उपर गरिने छ।

(२) माथि उपदफा (१) बमोजिम सम्पत्ति कर छुटका लागि घर पाताल भएको सूचना महानगरपालिका समक्ष दिनुपर्ने छ। सम्बन्धित घर धनीबाट घर पाताल भएको सुचना नदिएमा शुरु अवधि देखि नै सम्पत्ति कर गणना गरी असुल गरिनेछ।

१५. **बाटोको वर्गीकरण** : सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि बाटोको वर्गीकरण देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) १.७५ मिटर (५ फिट) सम्म चौडाई भएको लाई गल्ली।

(ख) १.७५ मिटर (५ फिट) भन्दा माथि र ४ मिटर (१३ फिट) सम्मको ईटा, ब्लक,ढुङ्गा छापिएको वा ढलान वा कालोपत्रे गरिएको लाई सहायक बाटो

(ग) ४ मिटर (१३ फिट) देखि ८ मिटर (२६ फिट) सम्मका कालोपत्रे भएको वा नभएको बाटोलाई सडक ।

(घ) ८ मिटर (२६ फिट) भन्दा माथिका सबै बाटोलाई मूल सडक वा पथ ।

(ङ) माथि खण्ड (क) देखि (घ) सम्मका बाटोको वर्गीकरण जुनसुकै प्रकारले गरिएको भए तापनि सडक पेटी, सडकको उपयोग, स्थान विशेषको व्यवसायिक महत्व समेतका आधारमा कुनै निश्चित गोरेटो बाटो वा सहायक मोटर बाटो वा सडक वा मूल सडकको विवरण उल्लेख गरी मूल्याङकन दर तोकिएकोमा सोही आधारमा कर निर्धारण गरिने छ ।

१६. भूल सुधार गर्न सक्ने :

(१) यस ऐन बमोजिम सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गर्दा कुनै विवरणको वा गणितको भूलले गर्दा करको अङ्क घटीबढी हुने गरी कर निर्धारण भएको कुरा करदाताको निवेदन परी वा अन्य कुनै स्रोतबाट जानकारी हुन आएमा भूलसुधार गरी पुनःकर निर्धारण गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) अनुसार कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्दा हुन आउने कर रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा कम वा बढी हुने भएमा त्यस्तो कर निर्धारण आदेश दिनु अघि स्पष्ट कारण खोली एक तह माथिको अधिकारीबाट निर्णय गराई स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) अनुसार भूलसुधारबाट करको रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा बढी हुने भएमा सो कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्नुअघि स्पष्ट कारण खोली निर्णय गराई करदातालाई सो सम्बन्धमा लिखित सूचना दिई आफूले तिर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा सफाई पेस गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनुपर्ने छ।

१७. **सम्पत्ति कर छुटसम्बन्धी व्यवस्था** : महानगरपालिकाले सम्पत्ति करमा छुट दिनुपर्दा देहायको आधारमा दिनु पर्नेछ :-

(१) प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नियमानुसार लाग्ने सम्पत्ति करमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम छुट दिन सकिने छ।

(२) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तह र कुटनैतिक नियोग कुटनीतिज्ञ तथा तिनका एजेन्सीको स्वामित्वमा रहेको घर जग्गामा सम्पत्ति कर लगाइने छैन।

(३) स्थानीय सरकार संचालन ऐन बमोजिम छुट हुने भनी तोकिएका संस्थाको हकमा राजस्व समितिको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।

१८. **कर बक्यौतामा जरिवाना लाग्ने** :

(१) कुनै व्यक्तिले सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्र सम्पत्ति कर दाखिला नगरेमा बक्यौता कर रकममा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम जरिवाना लगाई असुल उपर गरिने छ।

१९. **कसूर तथा सजाय** : देहायका कार्य गर्ने व्यक्तिलाई एक हजार रुपैयाँदेखि पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ :-

(क) यस परिच्छेदबमोजिम आफनो कर्तव्यपालना गर्ने सिलसिलामा कर अधिकृतलाई बाधा विरोध गरेमा,

(ख) अन्य कुनै रूपमा यस परिच्छेदको कार्यान्वयनमा बाधा विरोध गरेमा।

परिच्छेद-४

वहाल करसम्बन्धी व्यवस्था

२०. **विवरण दाखिल गर्नुपर्ने :**

(१) यस ऐनबमोजिम घर जग्गा बहाल कर भुक्तानी गर्नुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले घर, जग्गा र अन्य सम्पत्ति बहालमा लगाएमा अनिवार्य बहाल सम्झौता गरी बहाल सम्झौता भएको मितिले सामान्यतया ३५ दिनभित्र महानगरपालिका समक्ष बहालमा लगाएको आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको ढाँचामा दाखिल गर्नु गराउनु पर्नेछ।

तर करदाताले उल्लेखित म्यादभित्र बहाल आयको विवरण पेस नगरेको अवस्थामा महानगरपालिकाको अभिलेखको आधारमा कर निर्धारण गर्न बाधा पर्ने छैन।

(२) यस ऐनबमोजिम बहाल कर तिर्नुपर्ने व्यक्ति नाबालक, शारीरिक वा मानसिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति भएमा निजको बहाल आयको विवरण दाखिल गर्ने गराउने कर्तव्य निजको संरक्षकको हुने छ।

(३) एक भन्दा बढी व्यक्तिहरूको स्वामित्वमा रहेको बहालमा दिएको सम्पत्तिको विवरण त्यस्तो संयुक्त स्वामित्व भएका व्यक्तिहरू मध्ये कुनै एक व्यक्तिले दाखिल गर्न सक्ने छ।

(४) करदाताले महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको आफ्नो बहाल आयमा थपघट भएमा वा बहालमा लगाएको वा नलागेको अवस्थामा सामान्यतया ३५ दिनभित्र महानगरपालिकामा सोको विवरण एवं जानकारी पेस गर्नुपर्ने छ।

(५) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको बहाल करको अभिलेख दुरुस्त राख्नुपर्ने छ।

२१. **बहाल करको दर**: बहाल कर निर्धारण प्रयोजनको लागि महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको जग्गा, भवन र अन्य सम्पत्तिको वार्षिक बहाल दर महानगरपालिकाको आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम हुने छ।

२२. **बहाल कर दाखिला गर्नुपर्ने** :

(१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, वर्कशप, गोदाम, टहरा, शेड, जग्गा वा पोखरी, सवारी साधन, मशिन र यस्तै प्रकारका बहाल आम्दानी गर्ने सामग्रीहरु पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा लगाउनको लागि सम्झौता गरिदिएकोमा सो सम्पत्तिमा तोकिएको दरको बहाल कर महानगरपालिकामा दाखिला गर्नुपर्नेछ।

(२) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका कार्यालय, निकाय,संघ, संस्था, फर्म, कम्पनी जस्ता कानुनी व्यक्तिले घर बहालमा लिएको रकममा आर्थिक ऐनले तोकेको आधार र दरमा बहाल कर महानगरपालिकामा दाखिला गर्नुपर्नेछ।

(३) सम्झौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक बहालमा दिएको घरको कानुन बमोजिम लाग्ने बहाल कर बुझाउनु पर्ने दायित्व घरधनीको हुनेछ।

(४) उपदफा २ बमोजिम घरधनीको बहाल कर बुझाउने दायित्व भएमा र निजले समयमा बहाल कर नबुझाएमा बहालमा लिने व्याक्तिले त्यस्तो बहाल कर आफैँले बुझाउन सक्नेछ। यसरी बहालमा लिने व्यक्तिले बहाल कर बुझाएकोमा निजले घरधनीसँग त्यस्तो रकम बहाल दिँदा कटाउन पाउनेछ।

(५) घरधनीसँग सम्झौता हुँदा आँफूले बहालमा लगाइएको घर वा त्यस्तो कुनै अंश अन्य व्यक्तिलाई पुन : बहालमा दिन सक्ने कुरा उल्लेख भएकोमा बहालमा लिने व्यक्तिले त्यस्तो घर वा त्यसको कुनै अंश अन्य व्यक्तिलाई सम्झौताको अधिनमा रही बहालमा दिन

सक्नेछ र सो को जानकारी पन्ध्र दिनभित्र लिखित रुपमा घरधनीलाई दिनुपर्नेछ।

(६) उपदफा ५ बमोजिम महानगरपालिका क्षेत्रभित्र यसरी पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा लगाउनको लागि लिज सम्झौता गरी दिएकोमा सो सम्पत्ति पुनः सबलिजमा अन्य पक्षहरुलाई दिएको अवस्थामा सम्झौता गर्ने प्रत्येक पक्षको बढेको सम्झौता रकमको बहाल रकममा बहाल कर लाग्नेछ।

२३. **बहाल दिँदा सम्झौता गर्नुपर्ने :**

(१) कुनै व्यक्तिले घर बहालमा दिँदा आर्थिक ऐनमा तोकिएको विवरण खुलाई बहालमा लिने व्यक्तिसंग लिखित सम्झौता गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनी प्रचलित कानुनमा सम्झौता गर्नु नपर्ने भनी उल्लेख भएको बहाल अंकको हकमा सालवसाली आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुनेछ।

२४. **बहाल-करको असुली:**

(१) यस परिच्छेद बमोजिम बहाल कर तिर्नु बुझाउनु पर्ने दायित्व भएका व्यक्तिले सम्झौता बमोजिम महानगरपालिकालाई बहाल कर तिर्नु/बुझाउनुपर्ने छ। तर कुनै करदाताले यस उप दफा बमोजिमको बहाल कर मासिक रुपमा बुझाउन यस दफाले बाधा पुर्याएको मानिने छैन।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बहाल कर बुझाउने सम्बन्धमा कुनै तरिका र प्रकिया नतोकिएकोमा बहाल आम्दानी गर्नेले महिना भुक्तान भएको सात दिनभित्र काठमाडौँ महानगरपालिकालाई बहाल कर तिर्नु बुझाउनु पर्नेछ।

(३) महानगरपालिकाले कायम गरेको बहाल अंकको मूल्याङ्कन र सो बमोजिम लागेको बहाल कर भुक्तानीको लागि करदाता समक्ष समय

सीमा तोकी विद्युतीय वा अन्य जुनसुकै मध्यमबाट कर निर्धारण आदेश पठाउन सक्नेछ । सो आदेश पठाएको म्यादभित्र समेत करदाताले कर दाखिला नगरेमा निजले बुझाउनु पर्ने बाँकी कर रकममा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम जरिवाना लाग्नेछ।

(४) माथि उपदफा २ र ३ अनुसार कर दाखिला नभएमा सरकारी बाँकी सरह देहाय बमोजिम असुल उपर गरिनेछ।

(क) महानगरपालिका बाट करदातालाई प्रदान गरिने सेवाहरु रोक्का गर्ने,

(ख) करदाताको चल, अचल सम्पत्ति रोक्का गर्ने,

(ग) करदाताको नाममा कुनै सरकारी कार्यालय वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संगठित संस्थामा रहेको धरौटी वा त्यस्तो कार्यालय वा संस्थाले करदातालाई तिर्नु वा बुझाउनुपर्ने रकम रोक्का गर्ने वा त्यस्तो रकम दाखिल गर्न लगाउने,

(घ) करदाताको कारोबार रोक्का गर्ने,

२५. **भूलसुधार गर्न सक्ने** :

(१) यस ऐनबमोजिम बहाल कर निर्धारण गर्दा कुनै विवरणको वा गणितको भूलले गर्दा करको अङ्क घटीबढी हुने गरी कर निर्धारण भएको कुरा करदाताको निवेदन परी वा अन्य कुनै स्रोतबाट जानकारी हुन आएमा कर अधिकृतले सो भूलसुधार गरी पुनः कर निर्धारण गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) अनुसार कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्दा हुन आउने कर रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा कम वा बढी हुने भएमा त्यस्तो कर निर्धारण आदेश दिनुअघि स्पष्ट कारण खोली एक तहमाथिको अधिकारीबाट निर्णय गराइ स्वीकृति लिनुपर्ने छ।

(३) उपदफा (१) अनुसार भूलसुधारबाट करको रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा बढी हुने भएमा सो कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्नुअघि स्पष्ट कारण खोली निर्णय गराई करदातालाई सो सम्बन्धमा लिखित सूचना दिई आफूले तिर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा सफाई पेस गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनुपर्ने छ।

२६. कसूर तथा सजाय:

(१) यस परिच्छेद बमोजम कर तिर्नपर्ने दायित्व भएका कुनै व्यक्तिले कर एकाइमा दिएको कुनै जानकारी वा विवरण जानीजानी वा लापरबाही साथ पेस गरेको कारणले झुठ्ठा वा भ्रमपूर्ण भएमा वा त्यस्तो व्यक्तिले त्यस्तो विषयका सम्बन्धमा कुनै खास कुरा वा विषयको जानकारी विवरणमा उल्लेख नगरी वा हटाई सो विवरण भ्रमपूर्ण हुन गएकोमा त्यस्तो व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ।

(२) देहायका कार्य गर्ने व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि दस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ :-

(क) यस परिच्छेद बमोजिम आफनो कर्तव्य पालना गर्ने सिलसिलामा कर अधिकृतलाई बाधा विरोध गरेमा,

(ख) अन्य कुनै रूपमा यस परिच्छेदको कार्यान्वयनमा बाधा विरोध गरेमा।

परिच्छेद-५

व्यवसाय करसम्बन्धी व्यवस्था

२७. व्यवसायको दर्ता हुनुपर्ने :

(१) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहबाट ईजाजत प्राप्त गरी महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सबै प्रकृतिका

व्यवसाय सञ्चालन गर्नुपूर्व अनिवार्य रुपमा महानगरपालिकामा तोकिए बमोजिम दर्ता हुनुपर्ने छ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन जारी हुनुभन्दा अगाडि महानगरपालिकामा दर्ता नभई महानगरपालिका भित्र सञ्चालित व्यवसाय आर्थिक ऐनले तोकेको प्रकिया पुरा गरी दर्ता हुर्नुपर्ने छ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम दर्ता हुने व्यवसायले व्यवसाय सञ्चालन भएको आर्थिक वर्षदेखि वार्षिक रुपमा व्यवसाय कर तिर्नुपर्ने छ।

२८. **व्यवसाय करको दर**: महानगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा व्यवसायको प्रकृति, प्रकार, पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारका आधारमा व्यवसाय करको दर तोकिनेछ। व्यवसाय करको दर आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुनेछ।

२९. **व्यवसाय कर असुली**:

(१) दफा (२७) बमोजिम दर्ता गर्नुपर्ने व्यवसायको वार्षिक रुपमा तोकिए बमोजिम नवीकरण गरी महानगरपालिकामा व्यवसाय कर तिर्नुपर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर दाखिला नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकममा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम जरिवाना लगाई कर अधिकृतले देहायबमोजिम गरी कर असुल-उपर गर्न सक्ने छ।

(क) महानगरपालिका बाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवा सुविधा रोक्का गर्ने,

(ख) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित व्यवसाय बन्द गर्ने,

(ग) करदाताको कारोबार तथा निकासी पैठारी रोक्का गर्ने,

(घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र निश्चित अवधि तोकी सो अवधिसम्म पुनः व्यवसाय गर्न नपाउने गरी त्यस्ता व्यक्तिको नाम नामेसी तीनपुस्ते विवरण अद्यावधिक गर्ने र सार्वजनिक गर्ने।

३०. **व्यवसायको विवरण पेस गर्नुपर्ने:**

(१) करदाताले व्यवसाय सञ्चालन गर्दा निवेदनसाथ पेस गरेका विवरणमा हेरफेर, परिवर्तन, नामसारी वा ठाउँसारी गरेकोमा त्यस्तो कार्य भएको मितिले पैँतिस दिनभित्र महानगरपालिकामा जानकारी दिनुपर्ने छ।

(२) एक पटक व्यवसाय दर्ता भएपछि दर्ता खारेजीको निवेदन पेश नगरेसम्म व्यवसाय सञ्चालनमा रहेको मानिने छ।

(३) व्यवसाय कर तिर्नुपर्ने कुनै करदाताले लाग्ने कर तिरी बुझाई व्यवसाय दर्ता खारेज गर्न, नामसारी गर्न निवेदन दिन सक्ने छ र त्यस्तो निवेदन प्राप्त भएको मितिले पैँतिस दिनभित्र आवश्यक भएमा जाँचबुझ गरी कार्य फछ्यौंट गर्नुपर्ने छ।

(४) विदेशी नागरिकले व्यवसाय दर्ता गर्न सम्बन्धित राजदुतावासको परिचय खुल्ने सिफारिस सहितको बैधानिकता खुल्ने निस्सा पेश गर्नु पर्नेछ।

३१. **व्यवसायको वर्गीकरण** : व्यवसाय कर प्रयोजनका लागि व्यवसायको प्रकृति, पुँजी, स्थान विशेष लगायतका आधारमा महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायहरुको वर्गीकरण आर्थिक ऐन बमोजिम हुने छ।

३२. **व्यवसायको दर्ता प्रमाणपत्र राख्नुपर्ने** : महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित सबै व्यवसायले दर्ता प्रमाणपत्र करोवार / व्यवसायस्थलमा सबैले देख्ने गरी राख्नुपर्ने छ।

३३. **भूल सुधार गर्न सक्ने:**

(१) यस ऐन बमोजिम व्यवसाय कर कायम गर्दा कुनै विवरणको वा गणितको भूलले गर्दा करको अङ्क घटीबढी हुनेगरी कर कायम भएको कुरा करदाताको निवेदन परी वा अन्य कुनै स्रोतबाट जानकारी हुन आएमा कर अधिकृतले सो भूलसुधार गरी पुनःकर निर्धारण गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) अनुसार कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्दा हुन आउने कर रकम पहिले कायम भएको कर रकमभन्दा कम वा बढी हुने भएमा त्यस्तो कर निर्धारण आदेश दिनुअघि स्पष्ट कारण खोली एक तहमाथिको अधिकारीबाट निर्णय गराई स्वीकृति लिनुपर्ने छ।

(३) उपदफा (१) अनुसार भूल सुधारबाट करको रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा बढी हुने भएमा सो कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्नुअघि स्पष्टकारण खोली निर्णय गराई करदातालाई सो सम्बन्धमा लिखित सूचना दिई आफूले तिर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा सफाई पेस गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनुपर्नेछ।

३४. **दण्ड जरिवाना तथा सजाय :**

(१) करदाताले यस ऐन बमोजिम व्यवसाय कर दाखिल नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकममा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिमको जरिवाना समेत लगाई कर अधिकृतले आवश्यकताअनुसार देहाय बमोजिम गरी कर असुल-उपर गर्नेछः-

(क) व्यवसायीलाई व्यवसाय कर तिर्न सूचित गर्ने,

(ख) सूचित म्यादभित्र कर दाखिला नगरेमा महानगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवा सुविधा रोक्का गर्ने,

(ग) व्यवसाय बन्द गर्ने, व्यवसाय बन्द गर्दा लागेको खर्च असुल गर्ने र तोकिए बमोजिमको जरिवाना गर्ने,

(घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र निश्चित अवधि तोकी सो अवधिसम्म पुनः व्यवसाय गर्न नपाउने गरी त्यस्ता व्यक्तिको नाम नामेसी तीनपुस्ते विवरण अद्यावधिक गर्ने र सार्वजनिक गर्ने,

(ङ) कर बक्यौता सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गर्ने।

परिच्छेद-६

बाह्य विज्ञापन करसम्बन्धी व्यवस्था

३५. पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने :

(१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र बाह्य विज्ञापन गर्न चाहने व्यक्ति, सङ्घ, संस्था वा व्यवसायीले आफूले विज्ञापन गर्ने स्थान, आकार, प्रकार, तस्बिर, डिजाईन सहितको विज्ञापन सामग्रीको विस्तृत विवरण समेत खुलाई तोकिएको ढाँचामा निबेदन पेश गरी विभागबाट अग्रिम स्वीकृति लिनुपर्ने छ।

(२) उपदफा १ बमोजिमको स्वीकृति दिँदा प्रचलित कानुनले निषेध नगरेको विषयमा विज्ञापन गर्न खोजिएको रहेछ भने सर्वसाधारण जनताको हित सम्बन्धी विषय समेत विचार गरी विज्ञापन राख्न दिइनेछ।

(३) उपदफा १ र २ बमोजिम बिज्ञापन अनुमति दिँदा सो को अवधि, नवीकरण गर्नुपर्ने समय, लाग्ने जरिवाना,सहरी सौन्दर्य, भाषिक शुद्धता, सामाजिक मूल्य, मान्यता र सुरक्षामा प्रतिकुल असर नपर्ने जस्ता शर्तहरु राखी विज्ञापन अनुमति प्रदान गर्न सकिने छ।

(४) उपदफा १ बमोजिमको अनुमतिको लागि निबेदन पेश गर्दा निवेदकले विज्ञापन गरिने घर वा जग्गाधनीको सहमति लिनुपर्ने छ।

(५) यस परिच्छेद बमोजिम व्यापारिक प्रयोजनका लागि सञ्चालन भएका व्यापारिक मल, सुपरमार्केट, चलचित्र घर र अन्य यस्तै प्रकृतिका भवन परिसर भित्र राखिने विज्ञापनका हकमा समेत तोकिए बमोजिमको विज्ञापन कर तिरी अग्रिम स्वीकृति लिनुपर्ने छ।

३६. विज्ञापन कर लिइने :

(१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र विज्ञापन गर्दा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम विज्ञापन कर लिइने छ।

(२) कुनै पनि कम्पनी, फर्म, एजेन्सी, संस्था वा व्यक्तिले अरु कसैले प्रायोजन गरेको सूचनापाटी (होर्डिङ्ग बोर्ड) राखेमा उक्त विज्ञापनको विज्ञापन कर प्रायोजकबाट असुल गरिने छ।

(३) स्थानीय लिपि प्रयोग गरी गरिने विज्ञापन/परिचय पाटीमा लाग्ने विज्ञापन करमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम छुट प्रदान गरिने छ।

(४) सामान्यतः विज्ञापनको स्वीकृति वार्षिक रुपमा दिइने छ। कुनै विशेष प्रकृतिका विज्ञापन गर्न निश्चित अवधि तोकी स्वीकृति माग गरेमा औचित्यताका आधारमा अवधि किटान गरी स्वीकृति दिइएका विज्ञापनमा किटान गरिएको समयावधि बराबरको कर लिइने छ।

(५) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबाट सार्वजनिक जानकारी तथा जनहितका लागि राखिएका विज्ञापनमा कर लाग्ने छैन।

(६) व्यवसायको नाम जनाउने उद्देश्यले राखिएको तोकिए बमोजिमको आकारसम्मको परिचयपाटीमा लाग्ने विज्ञापन करमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम छुट वा सहुलियत दिन सक्ने छ।

३७. बाह्य विज्ञापन गर्न निषेध :

(१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विज्ञापन गर्ने प्रयोजनको लागि कुनै पनि सार्वजनिक स्थानमा द्धार तथा स्टल निर्माण, स्टिकर टाँस्ने, वाल पेन्टिङ्ग, प्याम्प्लेट, पोष्टरिङ्ग, पर्चा, ब्यानर आदि राख्न पाइने छैन।

तर कुनै खास महोत्सव, मेला, समारोह, प्रतियोगिता जस्ता आवधिक प्रकृतिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न यस ऐन बमोजिम महानगरपालिकाको अग्रिम स्वीकृति लिनुपर्ने छ।

(२) सूर्तिजन्य, मदिराजन्य, जस्ता स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पार्ने तथा नेपाल सरकारबाट प्रतिबन्धित तथा महानगरपालिकाबाट निषेध गरिएका स्थान र सामग्रीको विज्ञापन गर्न पाइने छैन।

(३) निम्न स्थानहरुमा विज्ञापन बोर्ड तथा प्रचार सामग्री राख्न पाईने छैनः-

(१) भवनको छत, कौसी,

(२) भवनका झ्याल छोप्ने गरी,

(३) भवन संरचनाको हकमा जोखिम नहुने गरी प्राविधिक प्रतिबेदन लिएको,

(४) खुलास्थानमा/सडक पेटीको सीमानादेखि दस फिटसम्म ।

(५) पुरातात्विक महत्वका क्षेत्र, प्रमुख प्रशासकीय क्षेत्र, सम्पदा क्षेत्र, कुटनीतिक क्षेत्र जस्ता स्थानमा विज्ञापन राख्न पाइने छैन ।

(६) संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत सार्वजनिक निजी साझेदारीमा निर्माण भएका जुनसुकै संरचनाको निर्माणकर्ताले महानगरपालिकासँगको सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार विज्ञापन राख्न पाइने छ ।

३८. **अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुने:**

(१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र विज्ञापन गरिने सामग्रीहरुको आकार, प्रकार, स्वरुप, स्थान आदि सम्बन्धमा थप व्यवस्था आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुने छ ।

(२) विभागबाट सहमति वा स्वीकृति दिइएको विज्ञापन वा होर्डिङ्ग बोर्ड सहमति बिना हटाइने छैन ।

३९. **दण्ड तथा सजाय:**

(१) यस ऐन बमोजिमको विज्ञापन कर दाखिल नगरेमा निजले बुझाउनु पर्ने कर रकममा तोकिएको जरिवाना समेत लगाई कर अधिकृतले निम्नलिखित तरिका अपनाई कर असुल गर्नेछ :-

(क) विज्ञापनदातालाई विज्ञापन कर तिर्न सूचित गर्ने,

(ख) सूचित म्यादभित्र कर दाखिला नगरेमा महानगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवा सुविधा रोक्का गर्ने,

(ग) विज्ञापन सामग्री हटाउने, जफत गर्ने, विज्ञापन सामग्री हटाउन लागेको खर्च असुल गर्ने र तोकिए बमोजिमको जरिवाना गर्ने,

(घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र पुनः विज्ञापन गर्न नपाउने गरी त्यस्ता विज्ञापनदाताको नामनामेसी / तीनपुस्ते विवरण सार्वजनिक गर्ने,

(ङ) कर बक्यौता सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गर्ने ।

परिच्छेद-७

अन्य राजस्व सम्बन्धी व्यवस्था

४०. **भूमिकर (मालपोत):**

(१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सम्पत्ति कर लाग्ने घरजग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा जग्गाको प्रयोजन र वर्गीकरण तथा उपयोगको आधारमा तोकिए बमोजिम भूमिकर (मालपोत) लगाई असुल गरिने छ।

(२) प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नियमित तिर्नुपर्ने भूमिकर (मालपोत) र बक्यौतामा जरिवाना सम्बन्धी व्यवस्था आर्थिक ऐनमा तोकिए बमोजिम हुने छ।

४१. **सवारी साधन कर :**

(१) सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलन गर्ने तरिका प्रचलित कानुनले तोके बमोजिम हुने छ।

(२) साविकमा महानगरपालिकामा दर्ता कायम रही महानगरपालिका बाट नवीकरण तथा नामसारी हुँदै आएका ठेलागाडा र रिक्साको सवारी साधनमा लाग्ने करको दर आर्थिक ऐनमा तोकिए बमोजिम हुने छ।

४२. **मनोरञ्जन कर**: प्रचलित कानुनले तोके बमोजिमको दर र सङ्कलन गर्ने प्रक्रिया बमोजिम महानगरपालिकाले मनोरञ्जन कर सङ्कलन गर्नेछ।

४३. **कवाडी र जीवजन्तु कर** : महानगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले कवाडी माल, प्रचलित कानुन बमोजिम निषेधित जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएको जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाँख, छाला वा यस्तै प्रकृतिको वस्तुको व्यवसायिक उपयोग गरेबापत महानगरपालिकाले आर्थिक ऐनमा तोकिएबमोजिम कवाडी तथा जीवजन्तु कर लगाउने छ।

४४. **घरजग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्क** :

(१) महानगरपालिकाले घर वा जग्गा वा घरजग्गाको कारोबारमा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्क प्रचलित कानुन बमोजिम सङ्कलन गर्ने छ।

(२) उपदफा(१) बमोजिम रजिष्ट्रेसन शुल्क बुझाउने दायित्व रजिष्ट्रेसनबाट घर वा जग्गा वा घरजग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिको हुने छ।

(३) घरजग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्क प्रत्येक कारोबारको लिखतमा उल्लेख भएको थैली वा सो प्रयोजनको लागि तोकिए बमोजिमको न्यूनतम दर अनुसार कायम हुने रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकमलाई त्यस्तो घर वा जग्गा वा घरजग्गाको कुल रजिष्ट्रेसन रकम मानी उक्त रकममा तोकिए बमोजिमका दरले रजिष्ट्रेसन शुल्क असुल उपर गरिने छ।

(४) घर वा जग्गा वा घरजग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्ति महिला भएमा उपदफा (३) बमोजिम लाग्ने शुल्कमा प्रचलित कानुन बमोजिम छुट दिइने छ।

(५) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तह र सो अन्तर्गतका निकायहरुले रजिष्ट्रेसनबाट घर वा जग्गा वा घरजग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्दा रजिष्ट्रेसन शुल्क लाग्ने छैन।

(६) महानगरपालिकाले घर वा जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेसन पास गर्दा कारोबारबाट त्यस्तो घर वा जग्गा वा घरजग्गाको बिक्रेतासँग नेपाल सरकारले तोकेको दरमा पुँजीगत लाभकर असुल गरिनेछ।

४५. अन्य कर, शुल्क तथा दस्तुर सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) साविकमा महानगरपालिकाले सङ्कलन गर्दै आएको अन्य कर, शुल्क तथा दस्तुर एवं यो ऐन जारी भए पश्चात सङ्घीय कानुन वा प्रदेश काननु बमोजिम जिम्मेवारी हस्तान्तरण भइ आउने अन्य कर, शुल्क तथा दस्तुरको दर र सङ्कलन विधि आर्थिक ऐनमा तोके बमोजिम हुने छ।

(२) काठमाडौँ महनगरपालिकाबाट सङ्कलन गरिने बहाल बिटउरी शुल्क असुल गर्ने सम्बन्धमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-८

कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

४६. कर प्रशासन :

(१) आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको कर तथा गैर करको प्रशासन महानगरपालिकाले गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कर प्रशासन सञ्चालनका लागि महानगरपालिकाले आवश्यकतानुसार कर एकाइ तोक्न सक्ने छ।

४७. **कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्था** : दफा ४६ को उपदफा (२) बमोजिम कर एकाइ तोक्दा त्यस्तो कर एकाइमा काम गर्नका लागि महानगरपालिकाले आवश्यकताअनुसार कर्मचारी खटाउने छ।

४८. **कर अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार** : यस ऐनमा अन्यत्र उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त कर अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) करदाता दर्ता गर्ने,

(ख) करदाताबाट विवरण प्राप्त गर्ने,

(ग) कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्ने,

(घ) कर सङ्कलन गर्ने,

(ङ) कर तथा गैरकर राजस्व चुहावट रोक्न आवश्यक कार्य गर्ने,

(च) करदातामैत्री वातावरण बनाउन आवश्यक कार्य गर्ने,

(छ) कर सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने प्रकृतिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,

(ज) कर कानुन र कर प्रशासनका क्षेत्रमा सुधार गर्नु पर्ने विषयमा महानगरपालिकालाई सुझाव दिने,

(झ) राजस्वको प्रक्षेपण गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने,

(ञ) करदाताको विवरण दुरुस्त राख्ने,

(ट) करसम्बन्धी अभिलेख दुरुस्त राख्ने,

(ठ) कर संग सम्बन्धित गुनासो सुनुवाई गर्ने,

(ड) कर सम्बन्धी अनुगमन, अन्तर निकाय समन्वय गर्ने

(ढ) राजस्व सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने।

४९. अधिकार प्रत्यायोजन :

(१) महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले यस ऐन र प्रचलित कानुन बमोजिम आफूमा रहेको कर तथा गैरकर उठाउने अधिकार महानगरपालिकाको अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई कर अधिकृतको रुपमा काम गर्ने गरी अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

(२) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आफूलाई प्राप्त अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने सम्बन्धमा महानगरपालिकाबाट कुनै खास निर्देशन भएकोमा सोही बमोजिम गर्नुपर्ने छ।

(३) प्रत्यायोजित अधिकार र जिम्मेवारी :

(क) उपदफा (१) बमोजिम प्रत्यायोजन गरिएको अधिकारको जवाफदेहिता अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारीमा निहित रहने छ।

(ख) उपदफा (१) बमोजिम प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने कर अधिकृतले सो अधिकारको प्रयोग गर्दा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारी प्रति उत्तरदायी रहनुपर्ने छ।

परिच्छेद-९

करदाता दर्तासम्बन्धी व्यवस्था

५०. करदाता पहिचान तथा दर्ता:

(१) करदाताको पहिचान गर्दा करदाताको नाममा रहेको सम्पत्ति, निजले गरेको कारोबार र महानगरपालिका कर प्रशासनलाई कुनै श्रोतबाट प्राप्त सूचना र छानबिन गर्दा प्राप्त भएका तथ्य समेतका आधारमा करदाताको पहिचान गरिने छ।

(२) यस ऐन बमोजिम कर तिनुपर्ने दायित्व भएको करदाताको विवरण खुलाइ करदाताको अभिलेख महानगरपालिकाले तयार गरी राख्ने छ र त्यस्तो अभिलेख नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्नुपर्ने छ।

(३) नेपाल सरकारबाट स्थायी लेखा नम्बर लिएका वा महानगरपालिका बाट करदाता परिचयपत्र प्रदान गरिएका करदाताले कारोबार गर्दा सोही लेखा नम्बर वा करदाता परिचयपत्र नम्बरको प्रयोग गर्नुपर्नेछ।

५१. **करदाताको दायित्वः** यस ऐन बमोजिम करदाताको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आफूलाई करदाताको रुपमा दर्ता गराउने,

(ख) निर्धारित समयमा विवरण पेश गर्ने,

(ग) निर्धारित समयमा राजस्व दाखिला गर्ने,

(घ) यस ऐन बमोजिम कुनै शुल्क जरिवाना बुझाउनु पर्ने भएमा समयमा बुझाउने,

(ङ) कर सम्बन्धी कागजात सुरक्षित राख्ने,

(च) कर अधिकृतले मागेको सूचना, तथ्याङ्क र आवश्यक विवरण उपलब्ध गराउने,

(छ) कर सङ्कलन कार्यमा महानगरपालिकालाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने।

५२. **करदाताको अधिकार** :

(१) यस ऐनबमोजिम कर तिर्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदातालाई देहायको अधिकार हुनेछ :-

(क) सम्मानपूर्ण व्यवहार प्राप्त गर्ने अधिकार,

(ख) प्रचलित कानुन बमोजिम कर सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार,

(ग) कर सम्बन्धी विषयमा कानुनले तोकेको म्याद भित्र प्रमाण पेस गर्ने मौका प्राप्त गर्ने अधिकार,

(घ) प्रतिरक्षाका लागि कानुन व्यवसायी वा लेखापरीक्षक नियुक्त गर्ने अधिकार,

(ङ) यस ऐनमा उल्लेख भए बाहेक कर सम्बन्धी सूचना, तथ्याङ्क र विवरणको गोपनियता अनतिक्रम्य हुने अधिकार।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अधिकारको दाबी गर्दा करदाताले आफ्नो दायित्व पुरा गरेको हुनुपर्ने छ।

(३) करदाताको प्रतिनिधित्व :

(क) करदाताको परिवारको उमेर पुगेको सदस्य वा माथवर व्यक्ति वा निजको कानुन व्यवसायी वा लेखापाल वा लेखा परीक्षक वा निजले लिखित रुपमा अख्तियार दिई पठाएको उमेर पुगेको वारिसले निजको प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने छ।

(ख) खण्ड (क) बमोजिम प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने व्यक्तिका तर्फबाट गरिएका काम कारबाही करदाता स्वयमले गरेको मानिने छ।

परिच्छेद-१०

विवरण पेस सम्बन्धी व्यवस्था

५३. विवरण पेस गर्न आदेश दिन सक्ने :

(१) यस ऐन बमोजिम करदाताले कर विवरण नबुझाएमा वा विवरण पेस गर्दा व्यहोरा फरक पारी पेस गरेको भनी शङ्का गर्न सकिने मनासिब माफिकको आधार र कारण भएमा कर अधिकृतले त्यस्तो आधार र कारण खोली कर विवरण पेस वा पुनःपेस गर्न आदेश दिन सक्नेछ। त्यस्तो आदेश प्राप्त भएमा करदाताले सो आदेश प्राप्त भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र महानगरपालिकामा विवरण पेस गर्नुपर्ने छ।

(२) कुनै कारण परी उपदफा (१) बमोजिमको म्याद भित्र विवरण पेस गर्न नसक्ने करदाताले सो को स्पष्ट प्रमाण सहितको कारण खोली म्याद थप गर्न निवेदन दिएमा कर अधिकृतले निजले पेस गरेको प्रमाण मनासिब देखेमा बढिमा तीस दिनसम्मको म्याद थप गर्न सक्ने छ।

५४. विवरण सच्याउन सकिने :

(१) यस परिच्छेद बमोजिम कर विवरण दाखिला भई सकेपछि कुनै तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरणमा त्रुटि भएको वा गणितीय भूल भएको लागेमा करदाताले पहिले दाखिला गरेको तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण सच्याउन त्यस्तो तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण दाखिला भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र सही तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण पेस गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विवरण प्राप्त भएपछि कर अधिकृतले त्यस्तो विवरण प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र संशोधित तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण सम्बन्धमा जाँचबुझ गरी औचित्य समेतका आधारमा आवश्यक देखिएमा तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण सच्याई आफूले सोको अभिलेख राखी करदातालाई लिखित जानकारी दिइने छ।

परिच्छेद–११

कर दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था

५५. कर दाखिला गर्नुपर्ने :

(१) करदाताले यस ऐनबमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर सम्बधित परिच्छेदहरुमा उल्लेख भएकोमा सोही समय सीमाभित्र र समय उल्लेख नभएको करका हकमा देहाय बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने छः

(क) अग्रिम कर दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले सो आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्तभित्र वा कर निर्धारण आदेश प्राप्त भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र ।

(२) यस ऐन बमोजिम अग्रिम कर कट्टी गरी दाखिला गर्नुपर्ने कर त्यस्तो कर कट्टी भएको महिनापछिको अर्को महिनाको २५ गतेभित्र महानगरपालिकाले तोकेको कर एकाइमा दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

५६. **कर दाखिलाको निस्सा दिनुपर्ने** : यस ऐनबमोजिम बुझाउनुपर्ने कर वा गैरकर राजस्व बुझिलिए पछि त्यस्तो राजस्व बुझ्ने कर्मचारीले करदातालाई सोको निस्सा दिनुपर्ने छ ।

परिच्छेद–१२

कर फिर्ता र समायोजन

५७. **कर फिर्ता सम्बन्धी व्यवस्था** :

(१) करदाताले यस ऐन बमोजिम कर बुझाउँदा कर तिर्नुपर्ने भन्दा बढी कर दाखिला गरेकोमा सो कर रकम फिर्ता माग गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम फिर्ताका लागि निवेदन परेकोमा सो को व्यहोरा साँचो देखिएमा कर अधिकृतले निवेदन परेको तीन महिनाभित्र बढी कर दाखिला गरेको भनि ठहरिएको रकम फिर्ता दिने वा पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर दायित्वमा एक तह माथिको अधिकारीबाट निर्णय गरी मिलान गर्न सकिने छ ।

५८. **कर समायोजन सम्बन्धी व्यवस्था** :

(१) करदाताले दफा (५७) बमोजिम फिर्ता पाउने ठहरिएको रकम आगामी आर्थिक वर्षमा दाखिला गर्नुपर्ने कर रकममा समायोजन गर्न कर अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेकोमा बढी कर दाखिला गरेको भनि ठहरिएको रकम कर अधिकृतले निवेदन परेको तीन महिनाभित्र निर्णय अनुसार समायोजन गरी अभिलेखमा जनाई राख्नुपर्ने छ र सोको लिखित जानकारी निवेदकलाई दिनुपर्ने छ।

परिच्छेद–१३

कर परीक्षण र कर निर्धारण

५९. कर परीक्षण र कर निर्धारण :

(१) यस ऐन र प्रचलित कानुन बमोजिम करदाताले विवरण पेस नगरेको वा पेस गरेको विवरणमा देहायका सबै वा कुनै कार्य गरेको देखिएमा कर अधिकृतले कर परीक्षण गरी कर निर्धारण गर्नेछ :-

(क) महानगरपालिकासँग सरोकार रहेका अभिलेख दुरुस्त राखेको वा भएको नदेखिएमा,

(ख) गलत वा झुठा कागजात र विवरण संलग्न गरेको देखिएमा,

(ग) कारोबारको विवरण यथार्थ देखाएको भनी विश्वास गर्नुपर्ने मनासिब कारण नदेखिएमा,

(घ) करको दायित्व कम देखाएकोमा,

(ङ) करको दर फरक परेकोमा,

(च) कानुन बमोजिम कर छुट वा मिनाहा हुन नसक्ने स्पष्ट व्यवस्था भएकोमा पनि सोको दाबी गरेकोमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गर्नुपर्ने देखिएमा महानगरपालिकाले पन्ध्र दिनको म्याद दिई करदातालाई आफ्नो स्पष्टीकरण पेस गर्न लिखित सूचना दिन सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सूचना प्राप्त भएकोमा करदाताले १५ दिनभित्र आफ्नो स्पष्टीकरण पेस गर्नुपर्ने छ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र करदाताले स्पष्टीकरण पेस गरेमा कर अधिकृतले सो स्पष्टीकरणमा करदाताले पेस गरेको विवरण कानुन सम्मत भए नभएको विचार गरी वा स्पष्टीकरण पेस नगरेकोमा कानुन बमोजिम कर निर्धारण गर्नुपर्नेछ।

(५) करदाताले साविककै दरमा कर घोषणा गरी विवरण संशोधन गरी पुनःकर निर्धारण गर्न सन्तोषजनक आधार र कारण सहित निवेदन दिएमा त्यस्तो निवेदन उपर कर अधिकृतले जाँचबुझ गरी करदातालाई सफाइको मौका दिई पुनःकर निर्धारण गर्न सक्ने छ।

६०. **कर निर्धारणको सूचना** :

(१) यस ऐन बमोजिम कर अधिकृतबाट कर निर्धारण भएकोमा बुझाउनु पर्ने कर रकम, स्थान, समय र सीमा तथा बैंक खाता नम्बर समेत उल्लेख गरी करदातालाई सो को सूचना दिइने छ।

(२) करदाताले उपदफा (१) बमोजिम सूचना प्राप्त गरेपछि सो सूचनामा उल्लेखित समय सीमाभित्र तोकिएको स्थानमा कर दाखिला गर्नुपर्ने छ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कर रकम बैंक दाखिला गरेकोमा करदाताले भौचरको एक प्रति महानगरपालिकामा बुझाउनुपर्ने छ।

परिच्छेद-१४

कर सङ्कलन सम्बन्धी व्यवस्था

६१. **कर सङ्कलन सम्बन्धी व्यवस्था** : यस ऐनबमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर तथा गैरकर राजस्व बापतको रकम करदाताले यस ऐनमा तोकिएको

अवधिमा दाखिला नगरेमा कर अधिकृतले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पूर्व स्वीकृति लिई देहाय बमोजिम कर असुल गर्न सक्नेछ :-

(क) करदातालाई फिर्ता गर्नुपर्ने रकम भए त्यसमा कट्टा गरेर,

(ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार वा सरकारी स्वामित्वका संस्थाबाट करदाताले पाउने रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर,

(ग) कुनै तेश्रो व्यक्तिले करदातालाई तिर्नुपर्ने रकम करदाताको पूर्व सहमति लिई कट्टा गरेर,

(घ) कुनै बैंक वा वित्तीय संस्थामा रहेको करदाताको रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर,

(ङ) करदाताको कारोबार रोक्का गरेर,

(च) करदाताको चल-अचल सम्पत्ति बिक्री गरी प्रचलित कानुन बमोजिम सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरेर ।

६२. **किस्ताबन्दीमा कर असुली** :

(१) वार्षिक कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले समयमा कर तिर्न नसक्ने कारण जनाई निवेदन दिएमा कर अधिकृतले जाँचबुझ गरी मनासिब देखेमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम किस्तामा कर दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने छ ।

परिच्छेद–१५

जरिवाना शुल्क र ब्याज

६३. **अभिलेख नराखेमा जरिवाना लाग्ने** : यस ऐन बमोजिम अभिलेख राख्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदाताले अनुगमनको क्रममा अभिलेख राखेको नपाइएमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिमको जरिवाना लाग्ने छ ।

६४. **समयमा विवरण दाखिला नगरेमा जरिवाना लाग्ने** : यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्न पत्राचार, सूचना भएकोमा सो अनुरुप करदाताले समयमा विवरण दाखिला नगरी ढिलो विवरण बुझाएमा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिमको जरिवाना असुल उपर गरिने छ।

६५. **झुठा विवरण दिएमा शुल्क लाग्ने:**

(१) यस ऐनबमोजिम विवरण दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले झुठा विवरण दाखिला गरी करको दायित्व घटाएमा फरक परेको कर रकम असुल गरी सोको दस प्रतिशत थप शुल्क लगाइने छ।

(२) महानगरपालिकाको स्वीकृति बेगर सहरी सुव्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कानुन विपरीत सडक पेटी अतिक्रमण, आवागमन अवरोध, जथाभावी फोहर गर्ने, वायु तथा ध्वनि प्रदूषण बढाउने जस्ता क्रियाकलाप गर्ने व्यक्तिलाई र यो ऐन तथा यस ऐन बमोजिम बनेको नियम उल्लङ्घन गर्ने व्यक्तिलाई कर छलिएको भए लाग्ने कर र कसूर आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम जरिवाना लगाई असुल उपर गरिने छ।

६६. **जरिवाना लाग्ने** : यस ऐन बमोजिम करदाताले महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने कर, दस्तूर, शुल्क समयमा दाखिला नगरेमा माथि परिच्छेदमा तोकिए को मा तोकिए बमोजिम र नतोकिएको हकमा तिर्नु बुझाउनु पर्ने कर रकममा आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम असुल उपर गरिने छ।

६७. **ब्याज नलाग्ने** : यस ऐन बमोजिम लाग्ने जरिवानामा पुनः जरिवाना लगाईने छैन।

परिच्छेद–१६

पूर्वादेश र पुनरावलोकन

६८. पूर्वादेश माग गर्न सक्ने :

(१) कुनै करदातालाई यस ऐन बमोजिम लगाइएको कर, दस्तुर, शुल्क वा ऐनको व्यवस्था बारे दुबिधा भएमा सोको निराकरणका लागि निजले आफूलाई दुविधा भएको विषय खोली प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिएकोमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले दुबिधा निराकरण गर्न पूर्वादेश जारी गरी करदातालाई उपलब्ध गराउने छ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि अदालतमा विचाराधीन रहेको वा अदालतबाट निर्णय भइसकेको विषयमा यस दफा बमोजिम पूर्वादेश जारी गर्न सकिने छैन।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको पूर्वादेश अदालतको आदेश वा महानगरपालिकाबाट अन्यथा नभएसम्म कायम रहने छ।

६९. पुनरावलोकन हुन सक्ने :

(१) यस ऐन बमोजिम गरिने देहायको निर्णय उपर प्रमुख समक्ष कार्यकारिणी पुनरावलोकन हुन सक्नेछ :

(क) कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण, पुनः कर निर्धारण र संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धी निर्णय,

(ख) यस ऐनबमोजिम लाग्ने वा लागेको कर र गैरकर राजस्व तथा अन्य दस्तुर, शुल्क, ब्याज सम्बन्धी निर्णय,

(ग) दफा ६८ बमोजिम जारी भएको कर सम्बन्धी पूर्वादेश।

७०. पुनरावलोकनको प्रक्रिया :

(१) यस ऐनबमोजिम गरिएको कर निर्धारणको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने करदाताले सो निर्णय भएको मितिले तीस दिनभित्र प्रमुख समक्ष पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यकारिणी पुनरावलोकनका लागि परेको निवेदन उपर प्रमुखले साठी दिनभित्र कारबाही किनारा गर्नुपर्नेछ।

(३) पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने व्यक्तिले विवादित बाँकी करको एक तिहाई रकम धरौटी राख्नुपर्ने छ।

७१. पुनरावलोकन दिन सक्ने :

(१) कार्यकारिणी पुनरावलोकनको निर्णय भएकोमा सो मितिले र कार्यकारिणी पुनरावलोकन नहुने विषयमा कारण परेको मितिले ६० दिनभित्र चित्त नबुझ्ने पक्षले महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकामा पुनरावेदन गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परेको पुनरावेदन उपर नगर कार्यपालिकाले ९० दिनभित्र निर्णय दिनु पर्नेछ।

परिच्छेद–१७

गैरकर राजस्व

७२. सेवा शुल्क तथा दस्तुर : प्रचलित कानुनले तोकेका अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा महानगरपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवामा आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम शुल्क तथा दस्तुर लगाई असुल गर्न सक्ने छ।

७३. सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क :

(१) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका खुला स्थान, सार्वजनिक स्थल र आफूले विकास गरेको पार्किङ्ग स्थलहरुमा मापदण्ड बनाई पार्किङ्ग क्षेत्र घोषणा गरी पार्किङ्ग सुविधा उपलब्ध गराए बापत

स्थान विशेष र समयको आधारमा आर्थिक ऐनमा तोकिए बमोजिम पार्किङ्ग शुल्क लगाई असुल उपर गर्न सक्ने छ।

(२) आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रचलित कानुन बमोजिम निजी वा सार्वजनिक निजी साझेदारी मार्फत आधुनिक पार्किङ्ग व्यवस्था गरी पार्किङ्ग शुल्क उठाउन सक्ने छ।

७४. **पर्यटन तथा उद्यान प्रबेश शुल्क** :

(१) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सम्पदा तथा पुरातात्विक महत्वका पर्यटकीय क्षेत्र, पार्क तथा उद्यानमा प्रवेश गर्ने व्यक्तिबाट तोकिए बमोजिम प्रवेश शुल्क असुल गर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पर्यटन तथा प्रवेश शुल्क तोक्दा स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकका लागि फरक फरक दर तोक्न सक्ने छ।

७५. **बहाल बिरौटी शुल्क** : महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गा वा सो जग्गामा बनेको संरचनाको उपयोग बापत बहाल बिरौटी शुल्क लगाउने छ।

७६. **केवलकार शुल्क** :

(१) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका केबलकारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको शुल्क केबलकार सञ्चालकले प्रवेश टिकटमा नै तोकिए बमोजिम समावेश गरी सङ्कलन गर्नुपर्ने छ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सङ्कलन भएको रकम विवरण सहित संलग्न गरी चौमासिक रुपमा महानगरपालिकालाई बुझाउनुपर्ने छ।

७७. **डुङ्गा परिवहन (बोटसेवा) शुल्क** : महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका डुङ्गा परिवहन (बोट) सेवामा तोकिए बमोजिम शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ।

७८. अन्य शुल्क लगाउन सक्ने :

(१) महानगरपालिकाले नेपालको संविधान र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को विपरीत नहुने गरी आफूले प्रदान गरेको सेवा सुविधा र व्यवस्थापन गरेको थप वा नयाँ क्षेत्र वा विषयमा शुल्क लगाउन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शुल्क लगाउने वा त्यसको दरमा हेरफेर गरेको कुराको विवरण महानगरपालिकाले त्यस्तो निर्णय भएको मितिले सात दिनभित्र महानगरपालिका, नगर सभाको बैठक चलेको समयमा नगर सभामा र त्यस्तो बैठक नचलेको समयमा त्यसपछि बस्ने नगर सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नुपर्ने छ।

७९. छुट वा मिनाहा :

(१) महानगरपालिकाले खास अवस्थामा यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको कर तथा गैरकर राजस्वमा आधार र कारण खुलाई आंशिक वा पूर्ण रुपमा छुट दिन वा मिनाहा गर्न सक्ने छ।

(२) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले कुनै परियोजना वा विकास कार्यका लागि खास सामग्रीको कारोबारमा कर नलाग्ने व्यवस्था गरेकोमा महानगरपालिकाले कर छुट सम्बन्धी त्यस्तो व्यवस्थाको पालना गर्ने वा गराउने छ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गैरकर राजस्वमा छुट वा मिनाहा दिएको विवरण सम्बन्धित समितिको सिफारिसमा नगर सभाको बैठक चलेको समयमा सभामा र बैठक नचलेको समयमा त्यसपछि बस्ने नगर सभाको पहिलो बैठकमा पेस गर्नुपर्ने छ।

परिच्छेद–१८

समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था

८०. नेपाल सरकारसँग समन्वय :

(१) महानगरपालिकाले सङ्घीय कानुन वा यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर वा गैरकर राजस्व असुल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम एकद्वार प्रणाली अपनाउन महानगरपालिका वा महानगरपालिकाले अधिकार सुम्पेको कर अधिकृतले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ।

(३) महानगरपालिकाले संविधानको साझा सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा नेपाल सरकारसँग समन्वय गर्नेछ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तर्गत समन्वय गरी टुंगोमा पुगेको विषयलाई यस ऐनको अङ्ग मानिने छ। यस व्यवस्थाको हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यही दफा अनुसार कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ।

८१. प्रदेश सरकारसँग समन्वय :

(१) महानगरपालिकाले प्रदेश कानुन वा यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर वा गैर कर राजस्व असुल उपर गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणाली अपनाउन महानगरपालिका वा महानगरपालिकाले अधिकार सुम्पेको कर अधिकृतले प्रदेश सरकार वा प्रदेश सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ।

(३) महानगरपालिकाले संविधानको साझा सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्नुपर्ने छ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तर्गत समन्वय गरिएको विषयलाई यस ऐनको अङ्ग मानिने छ। यस व्यवस्थाको हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यही दफा अनुसार कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ।

८२. **केन्द्रीय बैंकसँग समन्वय** : महानगरपालिकाले कर तथा गैरकर राजस्व सङ्कलनका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंकसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ।

८३. **अन्य निकाय, कार्यालय र अन्य संस्थासँग समन्वय** : महानगरपालिकाले कर तथा गैर कर राजश्वसँग सम्बन्धित विषयमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सरकारी निकाय, बैंक वा अन्य संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्न सक्ने छ।

परिच्छेद–१९

राजस्व प्रस्ताव तर्जुमा तथा सूचना सम्बन्धी व्यवस्था

८४. **राजस्व सम्बन्धी नयाँ प्रस्ताव** : महानगरपालिकाले यस ऐनमा उल्लेख गरिएका बाहेकका कर तथा गैर कर सम्बन्धी नयाँ कर प्रस्ताव तयार गर्दा सरोकारवालासँग परामर्श गर्न सक्ने छ।

८५. **सूचना सार्वजनिक गर्नुपर्ने**:

(१) यस ऐन बमोजिम महानगरपालिकाले लगाएको कर तथा गैरकर राजस्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर सम्बन्धी सूचना सर्वसाधारणका लागि सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ।

(२) महानगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिमको कर, गैरकर राजस्वका दर, त्यसमा भएको हेरफेर वेभसाईटमा अद्यावधिक गरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने छ।

(३) महानगरपालिकाले कर र गैरकर राजस्वका दर हेरफेर सम्बन्धी विवरण केन्द्रीय सूचना प्रणालीमा समेत राख्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय वा सो मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयलाई उपलब्ध गराउन सक्ने छ।

परिच्छेद–२०

विविध

८६. **विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गर्न सक्ने** : यस ऐन मा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि महानगरपालिकाले विद्युतीय माध्यमबाट करदातालाई अनलाइन सूचना दिने, करदाताले आफ्नो विवरण र प्रमाण अनलाइन मार्फत पेश गर्ने, महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम अनलाइन दाखिला गर्ने एवम् त्यस्तो रकम बुझाएको रसिद दिने लगायतका कर सम्बन्धी अन्य काम कारबाही अनलाइन मार्फत गर्ने व्यवस्था गर्न सक्ने छ।

८७. **अनुसूचीमा हेरफेर** : महानगरपालिकाले यस ऐनको अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्ने छ। तर यस ऐन बमोजिम लगाइएको कुनै कर तथा गैर कर राजस्वको दरमा संशोधन गर्ने विषय नगर सभाले निर्णय गरे बमोजिम मात्र हुने छ।

८८. **कागजातको ढाँचा** :

(१) यो ऐन र यो ऐनअन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्डमा उल्लेख नभएको वा नतोकिएको कुनै विवरण, ढाँचा, तरिका वा जानकारी सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न उपयुक्त

देखिएमा महानगरपालिकाले आदेश वा सूचना जारी गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जारी आदेश वा सूचना सर्वसाधारणको जानकारीका लागि स्थानीय राजपत्रका अतिरिक्त महानगरपालिका कार्यालयको सूचना पाटी, वेवसाईट, स्थानीय पत्रपत्रिकामा समेत प्रकाशित गर्न सकिने छ।

८९. **सूचना तामेली रीत पुगेको मानिने** : यस ऐन बमोजिम दिनुपर्ने म्याद, सूचना वा कागजात देहाय बमोजिम बुझाए वा पठाएमा सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाएको वा दिइएको मानिनेछ :-

(१) सम्बन्धित व्यक्तिलाई नै बुझाएको,

(२) निजको परिवारको उमेर पुगेको सदस्यलाई बुझाएको,

(३) निजको कानुन व्यवसायीलाई बुझाएको,

(४) नाबालकको हकमा संरक्षक वा माथवर व्यक्तिलाई बुझाएको,

(५) कार्यालय वा निकाय वा संगठित संस्थाको हकमा कार्यालय प्रमुख वा सो कार्यका लागि तोकिएको कर्मचारीलाई बुझाएको,

(६) स्वीकृत विद्युतीय माध्यमबाट सम्बन्धित पक्षको इलेक्ट्रोनिक ठेगानामा पठाइएको।

९०. **देहाय बमोजिम जारी गरिएको म्याद, सुचना वा कागजातलाई रीतपूर्वकको कागजात मानिनेछ:**

(१) महानगरपालिकाको कर अधिकृतको नाम र पद खुल्ने गरी दस्तखत गरिएको,

(२) कम्प्यूटर प्रविधिबाट इनस्क्रिप्ट वा इन्कोड गरिएको वा छाप लगाएको।

९१. **कागजातको अभिलेख राख्ने:** यस ऐन बमोजिम कर बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्ति वा करदाताले देहाय बमोजिमका आवश्यक कागजातहरु सुरक्षित गरी आफूसँग राख्नु पर्नेछ :

(१) यस ऐनबमोजिम महानगरपालिकामा पेस गर्नुपर्ने कागजात र सोलाई पुष्टि गर्ने अन्य सूचना तथा कागजातहरु,

(२) कर निर्धारण गर्न सघाउ पुर्याउने कागजातहरु,

(३) खर्च कट्टी गर्नुपर्ने भए सो लाई पुष्टि गर्ने कागजातहरु,

(४) महानगरपालिकाले लिखित रुपमा सूचना जारी गरी अन्यथा तोकिएकोमा बाहेक यस दफा बमोजिमका कागजातहरु सम्बन्धित आय वर्ष समाप्त भएको मितिले कम्तिमा पाँच वर्षको अवधिसम्म सुरक्षित राख्नुपर्ने छ।

९२. **कर परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था** :

(१) कुनै एक शीर्षकमा वार्षिक दुई लाख वा सो भन्दा बढी रुपैयाँ कर निर्धारण भई असुल गरिएका करदाताहरुको कर परीक्षण विभागबाट गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै एक शीर्षकमा वार्षिक दुईलाख रुपैयाँ भन्दा कम कर निर्धारण भएको करदाताहरुको कर अंकमा शंका लागेमा, उजूरी परेमा वा कर निर्धारणमा त्रुटि भएको जानकारी प्राप्त भएको मितिले त्यस्ता कर निर्धारणमा समेत कर परीक्षण गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन।

९३. **राजस्व शीर्षक छुट सम्बन्धी व्यवस्था** : आर्थिक ऐनमा छुट भएका शीर्षकमा कर, शुल्क, दस्तुर, जरिवाना लगाउनु परेमा राजस्व समितिको सिफारिसमा प्रमुखबाट निर्णय गराई कार्यान्वयन गरिनेछ।

९४. **कर संकलनको आधार वर्ष तोक्न सक्ने** : महानगरपालिकाले असुल गर्ने कर तथा गैर कर संकलनको आधार वर्ष र सो संग सम्बन्धित विषय राजस्व समिति/राजस्व परामर्श समितिको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाले तोक्न सक्नेछ।

९५. **अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने** : यस ऐनको प्रयोजनको लागि महानगरपालिकाको अधिकार प्राप्त अधिकारीले कर निर्धारण गर्न करदाताद्वारा दाखिल भएका विवरण माथि उचित विचार गर्ने र त्यसको जाँचबुझको प्रयोजनको लागि सम्बन्धित व्यक्तिका नाममा समाह्वान जारी गर्ने, बयान बकपत्र गराउने र लिखतहरू दाखिल गराउने सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम अदालतलाई भए सरहको सबै अधिकार निजलाई हुने छ।

९६. **कर अधिकृतको परिचयपत्र** : महानगरपालिकाको कुनै कर एकाइमा कार्यरत कर अधिकृत र अन्य कर्मचारीले परिचयपत्र आफ्नो साथमा राख्ने, काम गर्ने समयमा लगाउने र कर्तव्यपालनाको सिलसिलामा परिचयपत्र सम्बन्धित व्यक्तिलाई देखाउनु पर्नेछ।

९७ . **विभागीय कारबाही र सजाय हुने** :

(१) कर अधिकृत वा कर प्रशासनसँग सम्बन्धित कुनै कर्मचारीले कर तिर्नु बुझाउनुपर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा करदातालाई हानि पुर्याउने, करको दायित्व घटीबढी गर्ने, समान अवस्थामा करदाता बीच असमान व्यवहार गर्ने,कुनै करदातालाई अनुचित फाईदा पुर्याउने वा करदाताबाट आफ्नो वा अरु कसैको निजी स्वार्थ पूर्ति गर्ने उद्देश्यले कुनै काम गरेमा वा कानुन बमोजिम गर्नुपर्ने काम समयमा नगरी करदाता वा सेवाग्राहीलाई अनावश्यक दुःख वा हैरानी दिएमा

सम्बन्धित व्यक्तिले महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष उजुरी गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुरी परेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक छानबिन गरी सम्बन्धित कर्मचारीको सेवा सम्बन्धी कानुन बमोजिम आफूलाई कारबाही गर्ने अधिकार भएको विषयमा आफैले विभागीय कारबाही गर्ने र कारबाही गर्ने अधिकार नभएको विषयमा विभागीय कारबाहीका लागि अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष राय साथ पेस गर्ने छ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्दा अभियुक्तले प्रमाण नष्ट गर्न सक्ने मनासिब कारण देखेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो कर अधिकृत वा कर्मचारीलाई प्रचलित कानुन बमोजिम निलम्बन गर्न सक्ने छ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्ने अवधिभर त्यस्तो कर्मचारीलाई कामको जिम्मेवारीबाट अलग राखिने छ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्ने र अभियोग लागेको कर्मचारीलाई निलम्बन गर्ने वा कामको जिम्मेवारी बाट अलग राख्ने अवधि ३ (तीन) महिनाभन्दा बढी हुने छैन।

(६) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्दा प्रचलित कानुन बमोजिम अनुचित कार्य गरेको खुल्न आएमा सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्ने छ।

९८. पुरस्कृत गर्न सक्ने :

(१) प्रत्येक वर्ष कानुनले तोकेको म्यादभित्र कर विवरण बुझाउने, लागेको कर दाखिल गर्ने र कर अधिकृतले अनुरोध गरेको सूचना उपलब्ध गराइ कर प्रशासकलाई सहयोग पुर्याउने नियमित करदाता पहिचान गरी महानगरपालिकाले त्यस्ता व्यक्ति / संस्थालाई प्रत्येक वर्ष पुरस्कार दिने व्यवस्था गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने पुरस्कार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था महानगरपालिकाले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ।

(३) कुनै करदाताले महानगरपालिका लाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने राजस्व नबुझाई रहेको, अन्य करदातालाई राजस्व नतिर्न नबुझाउन उत्प्रेरित गरेको भनी सूचना दिएकोमा जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा प्रमाणित भएमा त्यस्तो सूचना दिने व्यक्तिलाई उचित नगद पुरस्कार दिइने छ।

(४) कुनै करदाताले महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनु पर्ने राजस्व रकम तिर्नुपर्ने अंकभन्दा कम बुझाई रहेको, राजस्व चुहावट गरेको वा मस्यौट गरेका सूचना दिएकोमा जाँचवुझ गर्दा व्यहोरा प्रमाणित भएमा त्यस्तो सूचना दिने व्यक्तिलाई फरक परी असुल हुन आएको थप कर अंकको १५ प्रतिशत नगद पुरस्कार दिइने छ।

९९. **म्याद वा हद म्याद नजाने** : यस ऐनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐनबमोजिम म्याद वा हदम्याद गणना गर्दा देहायको अवधि बाहेक गरी गणना गरिनेछः-

(क) अदालत बाट स्थगन वा कर अधिकृत वा अन्य सरकारी निकायवाट रोक्का वा स्थगन भएको अवधि,

(ख) कुनै विषय अधिकार प्राप्त अधिकारी वा निकाय वा अदालतमा पुनरावलोकन गरेकोमा पुनरावलोकनकर्ताको अन्तिम निर्णय भएको जानकारी प्राप्त नभएसम्मको अवधि।

१००. **बचाउ र खारेजी** :

(१) आर्थिक वर्ष २०४९/५० देखि आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ सम्मको घरजग्गा कर साबिक कानुन अनुसार निर्धारण गरी असुल गरिएको मानिने छ। महानगरपालिकाबाट जारी भएका नियम, विनियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि वा दिग्दर्शन अनुरुप भए गरेका सबै काम कारबाही यसै ऐन बमोजिम भएको मानिनेछ।

(२) काठमाडौँ महानगरपालिका राजस्व ऐन, २०७५ खारेज गरिएको छ।

१०१. **नियम, विनियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि वा दिग्दर्शन बनाउने अधिकार** : यो ऐन कार्यान्वयनका लागि आवश्यकताअनुसार नियम, विनियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि वा दिग्दर्शन जारी गरी कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने अधिकार कार्यपालिकालाई हुने छ।

स्वीकृति मितिः २०८२/०३/३२

ने.सं. ११४५ दिल्लागा खस्थि

आज्ञाले

सरोज गुरागाइँ

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत